

Portré Benko Pálról, a füleki református templom mennyezetkazettáinak alkotójáról

Bemutatja: Gréczi-Zsoldos Enikő

Benko Pál biológia-kémia szakos tanár, a Felvidéken, Fülek (Fil'akovo, SK) gimnáziumában és a város Mocsáry Lajos Alapiskolájában tanít. A Pro Cultura Hungarica díj tulajdonosa. A díj a magyar kultúra értékeinek külföldi megismertetésében és terjesztésében, valamint a magyar nemzet és más nemzetek művelődési kapcsolatainak gazdagításában elévülhetetlen érdemeket szerzett személyek részére adományozható.

Benko Pál nemcsak a természettudományi szakjait oktatja, hanem *Művészet és kultúra* címmel is vezet kurzust a füleki gimnáziumban. Vallja, hogy a kézművesség nemcsak a művészeti vagy a rajzóra, hanem szinte minden tanóra részét képezheti, legyen szó akár a szakjait is képező biológia- vagy kémiaóráról, de akár matematikáról, történelemtől vagy éppen zenei óráról.

A kézművesség egészen gyermekkorától része volt Benko Pál életének. Kézművesség alatt a hagyományos népművészeti alapon nyugvó tevékenységet érti. Több mint 20 évvel ezelőtt megalapították barátaival a *Motolla Kézműves Baráti Kört*. A szervezet fő célja a kézműves kismesterségek oktatása gyermekeknek, fiataloknak és pedagógusoknak. A *Motolla Kör* a kozárdi székhelyű *Palócföldi Népi Iparművészek Egyesületének* a tagja. A *Hagyományok Háza Hálózat – Szlovákia* kezdeményezésére 2017 őszén Füleken életre hívták a *Felvidéki Hagyományos Kézművesek Fórumát*, melyet a későbbiekben *Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség* néven jegyezték be. Benko Pál a szövetség elnökségi tagja. Igyekeznek megszólítani minél több felvidéki magyar kézművest, hogy csatlakozzon hozzájuk. Céljuk a felvidéki magyar kézműveshagyomány bemutatása, népszerűsítése, az alkotók szakmai segítése és felkarolása. Ebből született meg a *Magyar kéz-*

Benko Pál

művesség a Felvidéken – válogatás szlovákiai magyar kézművesek alkotásaiból c. országos vándorkiállításuk 2018-ban, majd ennek folytatása 2019-ben.

Benko Pál munkái

Benko Pál a Füleki Református Egyházközség gondnoka. A festett templomok világa már régóta elvarázsolta. A reformátusok a templomait puritánul szeretik, de véleménye szerint ezek a díszítmények mégis segítenek megtapasztalni az Isten közelségét. Első kazettás élménye a borzovai református templom volt. Lenyűgözte a festőasztalos ecsetkezelése, motívumszerkesztése és az, hogy ezek a már-már naivnak tűnő díszítőelemek együttesen mekkora hatással vannak az emberi lélekre.

A gébárti alkotóházban feleségével, Horkay Tündével, aki gyöngyfűző és tojásíró, rendszeresen részt vettek pedagógusok számára szervezett népművészeti továbbképzéseken, így került kapcsolatba Gaál Jánossal, a budapesti Néprajzi Múzeum nyugalmazott főrestaurátorával. A vele való közös munka volt az út valódi kezdete. Ezt számos templomlátogatás és kutatás követte. A felesége származása révén a családjuk számára kultikus helynek számító Zemplénben (Zemplín, SK) festett elsőként Benko Pál kazettákat a templomfelújítás során.

Díszített karzatkazetták a zempléni templomban

Nt. Horkay Andor hosszú éveken keresztül szolgálta a zempléni gyülekezetet, s feleségével gyermekein keresztül olyan szellemi örökséget bocsátottak útjára, melynek a mai napig meghatározó szerepe van a református egyház és magyarságunk életében.

Elhatározták, hogy ennek emléket állítanak a megújult templom karzatkazettái segítségével. Összesen hat kazetta díszíti a karzat mellvédjét. A rajtuk megjelenő mintakincs felvidéki kötődésű, a töki református templom eredeti kazettáinak mintái alapján készültek, amelyeket 1740 körül Szabó István révkomáromi asztalosmester festett fiaival, segédeivel. Hasonlóképpen a komáromi festőasztalosok kezemunkáját dicsérik a mezőcsáti templom eredeti kazettái is. Benko Pál a töki kazettákból négyet választott a zempléniek számára, de olyan gazdag a motívumviláguk, hogy egyértelművé vált a folytatás. Azt tervezte, hogy mindet meg kell festeni, lehetőleg az eredetivel azonos méretben, ha nem is ugyanolyan, de legalábbis hasonló színekben. 2020 júniusában készült el a füleki református templom mennyezeti kazettáival, melyek azóta már eredeti helyükön hirdetik alkotójuk keze munkája által Isten dicsőségét. Ezeket a festett kazettákat mutatjuk be lapszámunkban.

A kazetták alapanyagainak a megvásárlása és a felhelyezése jóakarátú magyar emberek odaadó segítségével és munkájával valósult meg. Benko Pál vallomása szerint a cél mindig a közösség megtapasztalása Teremtőnkkel, elősegíteni azt az emelkedettséget, amelyet talán nem is lehet definiálni.

A minták egyszerűsítésével – megfelelve a didaktika kihívásainak – némi olvashatóságot vélt felfedezni a kazettákon. Üzenete egyszerű: közelebb vinni Istenhez. Aki pedig erre az útra lép, hiszi Benko Pál, egyszerű lesz rajta a járás, mert „közel van az Úr minden Őt hívóhoz”. Éppen akkor, amikor kitört a világjárvány, kezdett a festésükhöz, kréta alapon saját készítésű tojástemperával. A királykazettában a 65. zsoltár verse hirdeti a református hívek kívánságát: „Hadd teljesedjünk be a Te házadnak javaival, a Te templomodnak szentségével!” (*Lapszámunk belső borítóoldalán látható.*)

A kazetták minden vasárnap istentisztelet alkalmával 11.00 órától megtekinthetők a füleki református templomban, illetve telefonos egyeztetés után (+421 09 48 06 33 89).